

LA SCUOLA UNGERESE si onora invitare lo
S. V. Illustrissima e distinta Famiglia alla
Festa della Madre
che avrà luogo il 12 maggio alle ore 16 precise
nel TEATRO DEL LITTORIO - Gruppo Oberdan
Via Cadamosto, 4.

A MILANOI MAGYAR TANFOLYAM,
Tisztelettel meghívja, - f-évi május hó 12. én
d. u. 4. órákor. A Gruppo Oberdan TEATRO LIT-
TORIO HELYSÉGÉBEN v. Cadamosto, megtartando
Anyák Napjára

Il Console d'Ungheria
Direttore Comm. TIBURCIO POZEL Il Presidente della Scuola
FRIDA KLIMKO EMILIO MEZEY

A fumei m. kir. állami főgymnasium
ÉRTESÍTŐJE
AZ 1883-4-DEKI TANÉVRŐL

Szerkesztette
D.^r Erődi Béla
főgymn. igazgató.

PROGRAMMA
DEL
IO UNGAR. GINNASIO SUPERIORE DI STATO

KIS
TERMÉSZETRAJZ
A KÖZÉPISKOLÁK I. OSZT. SZÁMÁRA
MÁTISZ JÁNOS
FŐREK. N. KÖZ. ISKOLA ÉS MŰVELŐDÉSI TÁRSULAT

120 képvel.

A HATÁRTELEP TÁRSULAT ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI TÁRSULAT KIADÁSA
BUDAPEST, 1903

PICCOLA
STORIA NATURALE
PER USO DELLA I. CLASSE DELLE SCUOLE MEDIE
PER CURA DI
GIOVANNI MÁTISZ
PREFETTO DEL R. ISTIT. UNGAR. SUPERIORE
SCUOLA PIEMONTE DI AOSTA

Con 100 incisioni intercalate nel testo.

OTTAVIO TALLI & C. ED. UNGAR. SUPERIORE DEL REGO DI FUME
PIEMONTE DI AOSTA

I 125 anni dell'istruzione bilingue italo-ungherese

A magyar-olasz kétnyelvű oktatás 125 éve

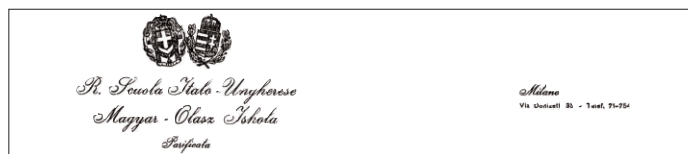
La storia dell'istruzione bilingue italo-ungherese ebbe inizio 125 anni fa, quando il ministero della pubblica istruzione ungherese riorganizzò il ginnasio-liceo della città di Fiume. Fu nel 1881, anno in cui aprì i battenti il Regio Ungarico Ginnasio Superiore dello Stato di Fiume che, pur conservando l'italiano come lingua veicolare, come primo passo verso il bilinguismo, venne introdotta una materia, "lingua e letteratura ungherese", insegnata in ungherese. Durante gli anni successivi la lingua ungherese diventò sempre più importante, sia come lingua d'insegnamento di alcune materie, sia come lingua dell'amministrazione, così pian piano il ginnasio superiore fiumano si trasformò in una scuola bilingue. Il bilinguismo divenne parte integrante anche del programma delle altre scuole statali della città (scuole elementari, scuole cittadine, Accademia del Commercio, Accademia Nautica, ecc.), così possiamo ritenere le scuole della città di Fiume come la culla dell'istruzione bilingue italo-ungherese.

Durante il periodo tra le due guerre, in Ungheria funzionarono due scuole italo-ungheresi, la Scuola Italiana di Budapest e il Ginnasio-Liceo Italiano di Pannonhalma che sono state già presentate sulle pagine di questa rivista da Dénes Gyapay (No. 14-15, settembre-dicembre 2003 e No. 13, luglio-agosto 2003). Poco noto è però che anche in Italia, a Milano, funzionò una scuola italo-ungherese. Nel 1934 un ente gover-

A magyar-olasz kétnyelvű oktatás története 125 évvel ezelőtt kezdődött, amikor a magyar oktatási kormányzat átszervezte a fumei gimnáziumot. 1881-ben nyitotta meg kapuit a Fiumei Magyar Királyi Állami Főgimnázium olasz tannyelvvel, de – a kétnyelvűség irányába tett első lépésként – egy tantárgyat, a magyar nyelvet és irodalomtörténetet magyar nyelven tanítottak. A következő években a magyar nyelv különböző tantárgyak tannyelveként és az iskolai adminisztráció nyelveként is egyre fontosabb szerepet kapott, így lépésről lépésre haladva a fumei gimnázium kétnyelvűvé vált. A város többi állami iskolája (elemi iskolák, polgári iskolák, Kereskedelmi Akadémia, Tengerészeti Akadémia stb.) is bevezette a kétnyelvű oktatási programot, így a fumei iskolákat a magyar-olasz kétnyelvű oktatás bölcsőjének tekinthetjük.

A két világháború közötti időszakban Magyarországon két magyar-olasz kétnyelvű iskola is működött, a Budapesti Olasz Iskola és a Pannonhalmi Olasz Gimnázium, mely iskolákkal e folyóirat korábbi számaiban (14–15. szám, 2003. szeptember-december és 13. szám, 2003. július-augusztus) már megismerkedhettünk Gyapay Dénes tollából. Kevésbé ismert viszont, hogy Olaszországban, Milánóban is volt magyar-olasz iskola. 1934-ben a Julian Egyesület Milánóba küldött egy tanítónőt, hogy a városban élő magyar emigráns családok gyermekeinek magyar nyelvtanfolyamokat szervezzen. (Milánóban ekkor 600–700 magyar élt.) A magyar iskolának nevezett nyelvtanfolyamok rövid időn belül az olaszok – gyerekek és felnőttek – kö-

nativo (l'Associazione Julian) mandò un insegnante a Milano con lo scopo di organizzare dei corsi di lingua ungherese per i bambini delle famiglie emigranti ungheresi abitanti nella città. In quel periodo a Milano vivevano 600-700 ungheresi. Il corso – chiamato scuola ungherese – in breve tempo ebbe successo anche tra gli italiani – bambini ed adulti. Nell'a.s. 1937-38, ad esempio, 119 bambini (tra cui 84 italiani) e 115 adulti (tutti italiani) frequentarono la scuola. Nel 1938 da questi corsi di lingua nacque una scuola regolare elementare e media, la Scuola Italo-Ungherese di Milano che aveva alunni sia italiani che ungheresi, e lo stesso vale anche per il corpo docente. La scuola ha sospeso il suo funzionamento nel giugno del 1943 a causa della guer-

ra. L'edificio scolastico è stato distrutto durante i bombardamenti di Milano nell'agosto del 1943.

Nel 1987 il governo ungherese decise di organizzare delle classi bilingui nei diversi licei in Ungheria. Le prime classi italo-ungheresi furono istituite nel Liceo "Kodály Zoltán" di Pécs. Più tardi aderì all'iniziativa anche il Liceo "Szent László" di Budapest (nel 1988), l'Istituto Tecnico di Turismo "Xantus János" di Budapest (1993) e il Liceo "Csokonai Vitéz Mihály" di Debrecen (2002).

Le scuole che adottano adesso un programma di istruzione bilingue italo-ungherese hanno il compito di continuare la tradizione dei loro predecessori. Sarebbe un peccato lasciar perdere i valori accumulati da queste esperienze nel corso di 125 anni. I lavori molto promettenti furono interrotti dalle guerre e dai conseguenti cambiamenti politici. Ma il modello, dopo una pausa di alcuni decenni, in forma rinnovata, è tornata ad essere parte integrante del sistema scolastico ungherese. Adesso speriamo di poter continuare il nostro lavoro, perché anche le esperienze attuali confermano che questo modello ha il suo posto nel nostro sistema scolastico. Non possiamo dimenticare – citando le parole di Bálint Hóman, ministro della pubblica istruzione negli anni Trenta del Novecento – che "l'amicizia italo-ungherese non è una direttiva politica contingente, ma costituisce una necessità storica".

Tamás Pelles

The long tradition of bilingual Italian-Hungarian education was established 125 years ago in Fiume, with some roots as well in Budapest and Pannonhalma. Following the interruption of World War II and subsequent political changes, bilingual Italian-Hungarian education has been fully revived and today represents an important element in the scholastic system of this country.

reben is népszerűvé váltak. Az 1937/38. tanévben például 119 gyerek (közülük 84 olasz) és 115 felnőtt (valamennyien olaszok) látogatták az iskolát. 1938-ban a nyelvtanfolyamok rendes elemi- és középiskolává alakultak, így született a Milánói Magyar-Olasz Iskola, melynek tanulói között magyarok és olaszok is voltak, és a tantestületet is magyar és olasz tanárok alkották. Az iskola 1943 júniusában háborús okok miatt felfüggesztette működését. Az iskola épülete romba dőlt a város 1943 augusztusában bekövetkezett bombázása folytán.

1987-ben a magyar kormány két tanítási nyelvű osztályokat indított újtárra az ország különböző iskoláiban. Az első magyar-olasz két tannyelvű osztályok a pécsi Kodály Zoltán Gimnáziumban kerültek beiskolázásra. Később csatlakozott a képzési formához a budapesti Szent László Gimnázium (1988-ban), a budapesti Xantus János Idegenforgalmi Középiskola (1993-ban) és a debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium (2002-ben) is.

A jelenleg magyar-olasz két tanítási nyelvű oktatást folytató iskolákra az a nem kis feladat hárul, hogy folytassák a neves elődök sikeres tevékenységét. Kár lenne ugyanis veszni hagyni azokat az értékeket, amelyeket ezek az iskolák 125 év alatt felhalmoztak. Az örvendetesen megindult folyamatokat két esetben is megakasztotta a háború, illetve az annak hatására kialakult politikai változás. Az iskolatípus azonban néhány évi, évtizednyi szünet után eddig minden esetben megújulva tért vissza a magyar oktatási rendszerbe. Reméljük, ma nagy veszély nem fenyegeti munkánkat, hiszen a jelenlegi tapasztalatok is azt mutatják, hogy ennek az oktatási formának helye van iskolarendszerünkben. Nem felejthetjük el ugyanis – Hóman Bálintot idézve – hogy „a magyar-olasz barátság nem aktuális politikai alapokon, hanem évszázados történelmi kapcsolatokon nyugszik”.

Pelles Tamás